

22ste zondag door jaar B

Mc. 7,1-8.14-15.21-23

Zelfkritiek, beste mensen, is in de geschiedenis helaas niet de sterkste eigenschap gebleken van de Kerk als instituut. Mensen kunnen fouten maken, priesters, en zelfs pausen, maar het instituut is onfeilbaar. Ik vrees dat dit wel eens de hoofdoorzaak zou kunnen zijn van verschillende schandalen binnen de Kerk. Misbruik vindt overal plaats, helaas, maar nergens werd het zo angstvallig toegedekt om toch vooral het instituut maar uit de wind te houden. Gelukkig zijn er tekenen dat de Kerk de laatste tijd wel kritischer naar zichzelf kijkt en oprecht probeert schoon schip te maken, niet in de laatste plaats dankzij de huidige paus. Het komt mij dan ook niet toe om hier even met snelle oplossingen te komen, en nog minder om de Kerk te zeggen wat ze allemaal aan maatregelen moet nemen. Maar wat voor de Kerk als geheel geldt, geldt natuurlijk ook voor onszelf. We zijn er vaak snel bij om anderen op hun fouten te wijzen en gaan gemakkelijk voorbij aan onze eigen tekortkomingen. Of we vervallen in het andere uiterste en zitten zo vol zelfverwijt dat we gebukt gaan onder een minderwaardigheidscomplex. Ik denk dat beide uitersten niet gezond zijn. Maar hoe vinden we dan een gezond evenwicht? Het gezonde midden tussen enerzijds zelfingenomenheid en zelfoverschatting, en anderzijds overdreven zelfverwijt en schuldgevoel?

We willen zo graag een goed voorbeeld zijn voor anderen, maar slagen daar vaak niet in. Eén troost: we staan daar niet alleen in. Het oude Israël kampte al met dit probleem. Het is dan ook een probleem van alle tijden. Het oude Israël beschouwde zichzelf als het z.g. uitverkoren volk, niet zozeer omdat ze beter zouden zijn dan anderen, maar omdat ze de geboden van God hadden ontvangen. Dat leidde soms tot een gevoel van zich bevoorrecht weten, maar vaker nog tot een gevoel van: we kunnen dit niet aan, we schieten altijd tekort. Het hele boek Deuteronomium gaat daarover. Steeds als Israël ongeluk overkwam vroeg men zich af waarom hen dat was overkomen.

En hun conclusie luidde: omdat we de geboden van God niet hebben onderhouden, of tenminste niet goed genoeg. Tegen die achtergrond is de redevoering ontstaan, waarvan we een deel zojuist hebben gehoord. Israël wordt voorgehouden om de geboden te onderhouden, geen enkele uitgezonderd. Als ze dat doen, en dan alleen, kunnen ze een voorbeeld zijn voor andere volken. Welke zijn dan die geboden? Het zijn er maar liefst 613! Waarvan we de tien belangrijkste kennen, omdat die niet alleen voor de Joden gelden, maar voor iedereen. We weten uit ervaring dat het niet eenvoudig is om ze alle tien te onderhouden.

De Farizeeën onderhielden ze alle 613. De meesten deden dat uit oprechte overtuiging. Alle geboden onderhouden betekende voor hen niet alleen goed

leven, maar ook inhoud geven aan hun joodse identiteit. En dat was nodig om de moed erin te houden tijdens de Romeinse onderdrukking. De Farizeeën valt dus eigenlijk weinig te verwijten. En toch noemt Jezus hen huichelaars, wanneer ze erop wijzen dat Jezus' leerlingen hun handen niet wassen voor het eten. Er moet dus meer aan de hand zijn.

Jezus zelf had niets tegen het naleven van dergelijke geboden. Hij leefde ze zelf na. Het moet de mentaliteit van sommige Farizeeën en schriftgeleerden zijn geweest waar Jezus zich aan ergerde. Een mentaliteit die we niet alleen bij Farizeeën zien, maar bij allerlei soorten mensen in alle culturen en alle tijden. Namelijk een mentaliteit van muggen ziften bij anderen en het vuil in de eigen ogen niet zien. Een mentaliteit van onechtheid, van uiterlijke schijn, van schijnheiligheid. Iedereen kent wel van die mensen, die er als de kippen bij zijn om anderen op hun fouten, zelfs de kleinste fouten te wijzen, terwijl ze zelf geen enkele kritiek dulden. Dat is het waar Jezus van gruwet, en waar Hij tegen tekeer gaat, in het Mattheüsevangelie in nog veel fellere bewoordingen dan bij Marcus die we vandaag lezen.

Ik zei: Iedereen kent wel van die mensen, of...zijn we het misschien zelf? Het kan geen kwaad, en dan ben ik weer terug bij de inleiding van deze viering, om onszelf soms eens kritisch door te lichten. Wat leeft er in ons hart? Wat komt er uit onze mond? Het is zinnig om daar eens over na te denken.

Jezus houdt van alle mensen en Hij wil niemand onnodige schuldgevoelens aanpraten, maar Hij houdt het meest van mensen (en van instituten!) die kritisch durven zijn naar zichzelf toe en dáárdoor mild zijn voor anderen. Amen.

Jan van de Laar, pastor